

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v služatu praznika dan doprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (pačiča Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska srokovna zveza

Naša Jugoslov. strokovna zveza.

(Par smernic k občenemu zboru.)

Nauk, da smo vsi udje med seboj enega telesa in sicer Kristusovega, ima v sebi to moč, da bi se v njegovi luči moglo primerno in za vse koristno rešiti socialno, družabno vprašanje. — Ako bi se zavedali, da smo vsi udje enega in istega telesa, ne bi se mogli med seboj sovražiti. Oni, ki so po znanosti, po rojstvu, po premoženju bolj močni, ne bi mogli prezirati, zaničevati nižjih, bolj siromašnih, bolj neznatnih stanov in poklicev. Ampak morali bi jih ceniti, spoštovati, jim vse dobro storiti, prepričani, da so udje istega telesa in za skupno življenje ravno tako, ali še bolj potrebni, kakor oni sami. Živo in jasno bi namreč spoznali, da kmet, delavec, proletarec je kot ud istega telesa za njegovo celotnost, za njegovo zdravje življenje vsekakor potreben, kakor je roka ali noga potrebna za celoto in zdravje lastnega telesa. — Iz tega spoštovanja in iz te gorke ljubezni bi se kar po sebi rodila skrb za vse, tudi najbolj neznatne ude tega skupnega telesa. Bogati podjetnik bi prav cenil delavca; skrbel bi, da bi ostal čvrst, zdrav, zadovoljen in bi mogel v svojem poklicu živeti primerno lahko ter razvijati se telesno, pa tudi dušno, lahko (!) vzdrževati svojo družino in z njo skupaj Bogu služiti. Sram bi bilo bogatega podjetnika, da bi delavca tlačil, mu preveč nalagal dela, mu delo slabo plačeval, le da bi sam bogatel in si prekomerno kopicil premoženje. Ne, v svoji pravi ljubezni bi sicer tudi za se in za svojo družino pošteno skrbel, toda bi delavca rad imel in mu iz skupnega (!) zaslužka rad dal primeren delež in bi prav rad razmerje med seboj in delavci tako uredil, kakor to zahteva ne le pravičnost, marveč še bolj krščanska ljubezen do onega, ki je ud istega skupnega telesa i. s. telesa Kristusovega.

(Dr. A. B. Jeglič: Pastirski list o mističnem telesu Kristusovem od 11. II. 1929. — Podčrtaval člankar.)

Dolg motto, a važen, da je škoda krajsanja. Več pove kakor marsikateri učeni spisi naših modernih sociologov in je v poljudni dikciji, ki smo jo pri svojem Nadpastirju vajeni v pisavi in v besedi, jaseen kakor resolucije lanskega socialnega dneva, ki močno obsojajo profitarstvo obstoječega kapitalističnega družabnega reda.

Važnost teh izvajanj je zlasti v tem: prvič, da izprevidi proletarska armada, da ima v sv. veri in v kat. Cerkvi prvi in glavni Razlog, da se organizirano in sistematično bori zoper moderni Mamonizem, ki je zanikanje Boga in njegove postave v javnem, kulturnem, socialnem in gospodarskem življenju. Drugič, da uvidi, da strokovni boj organiziranega proletarijata, ni samo boj za večji ali manjši kos delavčevega kruha (kakor je to trdil n. pr. »Delavec« proti »Delavski pravici« v polemiki o enotni fronti proletarijata), marveč da je to tudi in še celo predvsem srdit boj načel krščanskih proti načelom poganskega materijalizma, ustoličenega po kapitalizmu. Zakaj ni kapitalizem nastal slučajno, kakor pade slučajno opeka s strehe baš, ko zavijaš v unionsko kavarno, marveč so mu bile predhodnice močne zmotne ideje Smitha, Macchiavellija, Ruseau-ja in drugih. In tretjič: da bomo krščanski socialisti pogumno in odločno lahko stali v boju za zmago pravic ponižanih in razžaljenih; zakaj v naših verskih načelih korenini naša na videz drzna smer: Mi ljubimo svoje nasprotnike in bomo z marksisti enotno nastopali vseh povsod, kjer gre za upravičene zahteve proletarijata. Mi smo Mahničja in druge velike močje brali ter vemo, da prihaja čas katoliškega radikalizma, v katerem se bodo po delih v celokupnem in zlasti v gospodarskem javnem življenju spoznali tisti, ki so vredni, da pač gredo z nami.

»Jugoslovanska strokovna zveza« bi bila letos že realno pripravljala II. kongres krščanskih socialistov, na katerem bi bile l. 1930. prišle v pretres vse socialno-politične resolucije od I.—V. katoliškega shoda kakor tudi one lanskega socialnega dneva v Ljubljani. No, to se ne more vršiti, ipak pa se kongres v

ozadju idejno močno pripravlja. Prepričani smo, da bomo mogli ob pravem času položiti svojo važno besedo na tehtnico javnega življenja.

Poleg silnega dela, ki ga je J. S. Z. izvršila od lanskega občnega zbora, nam bodo ostali v spominu zlasti trije datumi:

1. 16. sept. 1928., za katerega širša javnost ne ve, smo s svojo spomenico, ki je zelo važna in ki ne pojde kar tako ad acta, napram pomembnim činiteljem našega javnega življenja podali svoje mnenje o delavski strokovni, politični in kulturni organizaciji. S tistim dnem je J. S. Z. popolnoma dokazala, da je ona kakor mož v svoji najboljši moški dobi, ki ve, kaj je prav in kaj je napak in ki gre s prezirom tako mimo špekulantov kakor intrig.

2. Dan sv. Treh kraljev je pokazal, kako je imela J. S. Z. prav, ko je vodila interno jak boj zoper politizem, zoper zagrizeno strankarstvo in zoper strankarsko klikarstvo, ki je bila strankarsko diktaturo v naši lastni hiši privedla že do neznanosti.

3. Dne 15. febr. 1929. pa smo krščanski socialisti otvorili delavstvu Slovencev njegov skupni dom »Delavsko zbornico za Slovenijo«, ki je razredna zastopnica vseh delavcev in nameščencev na slovenskem ozemlju. Zakaj, ne bi še sial tu krasni dom, da nismo bili krščanski socialisti predvsem iskreni in dosledni zagovorniki delavstva, potem ali pa še morda: vsled tega, šele pristaši bivše SLS.

Spomenica, naslovljena na Nj. Vel. kralja ob ataki enega dela gospodarstevskih krogov na delavsko zaščitno in socialno zakonodajo, je zgodovinske važnosti, zakaj: Le »Jugoslovanska strokovna zveza« si je brez malenkostnih predsodkov upala o pravem času apelirati na pravem mestu za celokupni proletarijat. Sedanjost ji že daje prav, pa tudi v bodoče ne smemo tega nikdar pozabiti. Zakaj: Država nad vse, koristi delovnega ljudstva nad sebičnostjo poedincev.

V okviru teh smernic pojde delovne J. S. Z. svojo neizprosno pot. In nikakor ne bomo mogli z gospodi, ki še danes šarijo z za en rod staro liberalno trditvijo, da je kmet steber slovenskega naroda. Če je kmet steber, je delavec podstavek tega stebra. In če je kmet steber in delavec podstavek, je inteligenca ostrešje, križ kražem pribito nad stavbo. Kapitalistični izkoriščevalci pa so orgijsko razpoloženi svatje, ki uganjajo bacchanalije v tej na videz idealni stavbi. Pristaviti je treba samo še, da so take in podobne izjave o kmetu kot stebri slovenskega naroda kakor vsled hude zime anno Domini 1929 na strehi te stavbe popokana opeka, ki ti slučajno prileti na glavo baš, ko zavijaš v klet na četrto vna.

Ne! Ni kmet steber slovenskega naroda; ne delavec njega podstavek, ne inteligenca njegovo ostrešje! Delovno ljudstvo, produktivni stanovji so slovenski narod, njega steber, podstavek ter ostrešje in cela vsebina in svojina! Kdor tega ne ve, je general, ki bi armado katoliške demokracije zafural!

Potrebno je bilo, da smo rabili te besede. Zakaj pred občnim zborom »Jugoslovanske strokovne zveze« smo. In Stegerwald, sedanji mož Nemčije, se je tudi skrival s svojimi sindikati kot krščanski socialisti v luknji ala Stari trg štev. 2-I. A je prijel za krmilo države, ker bi bilo sicer napak.

Krščanski socialisti: naprej! Proletarci: pod zmagoviti prapor »Jugoslovanske strokovne zveze«!

Novi dogodki.

Kako dolgo.

Za pravoslavne velikonočne praznike so skoraj vsi ministri odšli iz Belgrada. Tako tudi minister za socialno politiko dr. Drinković že več kot teden dni potuje po Dalmaciji. V vseh krajih, kjer se je dr. Drinković ustavil, je sporočil prebivalstvu kraljevo sporočilo, med drugim tudi tole:

»To današnje stanje ne bo prenehalo preje, dokler se ne ozdravi posledice dosedanjega slabega dela politikov.«

V Sibeniku je izjavil, »da prihaja kot član vlade in odposlanec kralja, ki je pokazal državniško modrost in vojaško hrabrost, ko je napravil konec vsemu, kar se je dogajalo pred 6. januarjem.« Dalje je rekel, »da hoče širiti ljubezen med Srbi in Hrvati in povedati, da so Hrvati v prvi vrsti pozvani, da podpirajo kralja. Volitev ne bo, niti ne strank, dokler se stanje v državi popolnoma ne uredi. Dolžnost vseh Hrvatov je, da današnje stanje podpirajo.«

Šolski zakoni.

Za ljudskošolskim zakonom morata nujno slediti zakon o srednjih šolah in zakon o vseučiliščih. — Načrt zakona o srednjih šolah je gotov in bo najbrže v kratkem predložen zakonodajnemu svetu. Kakor pri ljudskošolskem zakonu je tudi pri srednješolskem važno vprašanje verouka in zasebnih šol. O tej zadevi so katoliški in pravoslavni škofi nastopili enotno in intervenirali na vseh merodajnih mestih za verski pouk. Za enkrat je upati, da bo verouk ostal tudi v srednjih šolah.

Zasebne srednje šole (gimnazije, itd.) bodo dovoljene pod pogojem, da se bodo predpisi šolskega zakona izvajali v polnem obsegu. Zasebne verske šole ne bodo dovoljene. — Na šolsko zakonodajo gledajo vsi, ki jim je skrb za mladino pri srcu, s silnim zanimanjem in veliko pozornostjo. Saj je od te zakonodaje mnogo odvisno naše bodoče življenje in splošno mišljenje zlasti naše mlajše generacije. Slab temelj ne prenese težke stavbe. Ko gradimo bodočo človeško družbo, je važno, da gledamo na močne, sigurne temelje v srcu in razumu nove generacije.

Konferenca male antante.

O konferenci voditeljev držav male antante smo poročali že žadnjič. Za to konferenco se zunanji svet silno zanima, ker pravijo, da je važna ne samo za notranje življenje prizadetih držav, ampak tudi za stanje v Evropi sploh.

Ravno kaj se bodo razgovarjali te dni državniki v Belgradu, seveda ne povedo. Rezultati teh razgovorov se pa bodo videli morda šele čez eno leto ali še pozneje.

Obenem z državniki zborujejo tudi časnikarji male antante, ki hočejo poglobiti »skupno akcijo za učvrstitev in poglobitev vezi med državami male antante« — pa seveda tudi premočriti celotni evropski in svetovni položaj. Te konference povedo, da politike ne vodijo samo zunanji ministri posameznih držav, ampak da je poleg teh še posebna velesila — časopisje.

Revizija carinskih tarifov.

Finančno ministrstvo pa pripravlja splošno revizijo carinskega tarifa. Načrt tega zakona je bil že pred bivšo narodno skupščino, ki ga pa ni uzakonila. Ker smo pa med tem časom sklenili z večjimi državami trgovske pogodbe in tako faktično uvedli največje tarife ugodnosti, je treba, da spravimo to v sklad z enotnim zakonom. Silni obmejni zidovi, ki so nastali po vojni v obliki

zaščitnih carin, počasi padajo. Proizvodi posameznega naroda postajajo last vseh. Tudi delavstvo naj pusti pasti nacionalne zidove in naj postaja vedno bolj ena, skupna delavska družina.

Pribičević konfiniran.

V ponedeljek dne 20. maja je izdala agencija »Avala« sledeče obvestilo časnopisom: »Svetozar Pribičević, minister v pokoju, je pred dvema dnevoma prispele iz Zagreba v Belgrad. Radi protizakonitih postopkov je upravnik mesta Belgrada g. Lazarević izdal odlok in ga sporočil Pribičeviću, da se mu določa kraj Brus blizu Kruševca za kraj svobodnega bivanja. — Pribičević je včeraj v spremstvu svoje hčerke in nekega svojega prijatelja v avtomobilu odpotoval v omenjeno mesto.« — Že nekaj dni sem se je poročalo po časopisih, da se namerava Pribičević preseliti iz Zagreba, kjer je že vse od dogodkov 20. junija lanskega leta stalno bival, v Belgrad. On sam je izjavljal, da se preseli radi zdravljenja svoje žene, časopisje pa je pripisovalo temu njegovemu koraku tudi politično ozadje.

Proračuni samoupravnih enot.

Z novim, za vso državo enotnim davčnim zakonom je postalo aktualno vprašanje finansiranja samoupravnih enot (občin, oblastnih samouprav, itd.). Dosedaj so bili v posameznih krajih različni sistemi in so nalagali različne nove davke in doklade. Ljubljanska in mariborska oblast sta imeli že skupne seje za sestavo proračunov, enak sestanek se je vršil v Zagrebu za slovenske in hrvaške oblasti in pred nekaj dnevi je z istim namenom zborovala v Zagrebu zveza mest v Jugoslaviji. Da bi pa bilo obdavčenje po vsej državi enotno, študirajo v ministrstvu financ načrt, kako bi to uredili z zakonom, kateri določki bi bili rezervirani samo za državo in kateri samo za samoupravne enote, kakšne doklade smejo pobirati občine in oblasti in v koliki višini, itd. Pravijo, da bo vse to določeno že do konca tega leta tako, da bodo prihodnji proračuni samoupravnih enot urejeni že vsi po novih predpisih in sistemih.

Kapitalisti znajo.

Ministrstvo za šume in rude je sklenilo, da se dolgoročne pogodbe, ki jih je sklenila svoj čas država z različnimi družbami v svrhu izrabe državnih gozdov v Bosni, v celoti revidirajo. Ker je hotelo ministrstvo pri tej reviziji zmanjšati profite kapitalističnim družbam, so se mnoge reviziji uprle. Nekatere družbe so žage že ustavile in delavstvo odpustile. Brezposelnih je radi tega že par tisoč delavcev. Tako hočejo pritisniti na ministrstvo, da bi se pogodbe ne revidirale in bi ostale vse pri starem. Ta metoda kapitalistov je splošno znana. Saj se je tudi Trboveljska premogokopna družba vedno poslužuje.

Koroški Slovenci.

Po sklepu manjšinskega kongresa iz l. 1927. naj bi se vsa manjšinska vprašanja rešila v sporazumu z manjšinami. Koroški Slovenci so zahtevali kulturno avtonomijo, to je slovenske šole. Nemci in nemčurji so to zahtevo Slovencev odklonili in tako imajo naši bratje na Koroškem šole z nemškim učnim jezikom. Svetovna vojna ni ljudi mnogo naučila in materialistični duh gospodstva močnejšega in tlačenje slabejšega vlada še vedno dalje. Kapitalizem — meščanstvo ne pozna pravice in občestvenosti, vsi bi moral proletarijat, ki bo pokopal nacionalistično božanstvo in dal vsakemu, kar mu gre.

Predvojna posojila.

Bivša kraljevina Srbija je pred vojno najela več posojil v Franciji (L. 1895, 1902, 1906, 1909, 1913). Francozi sedaj hočejo ta denar imeti nazaj in sicer v zlatih frankih. Ker se naša vlada in pa Francozi niso mogli zediniti, je prišla vsa stvar pred svetovno razsodišče v Haag. Jugoslavijo zastopa bivši belgijski minister odvetnik Devere. Do kake odločitve še ni prišlo.

Nova socialna zakonodaja.

Iz Belgrada se širijo vesti, da stoji pred novo socialno zakonodajo v naši državi. Pravec, kako se bo sedanja socialna zakonodaja spremenila, pa še ni znan. Naloga delavstva je, da stori vse zakonite korake, da bo nova socialna zakonodaja boljša, socialnejša kot je bila dosedaj.

Povodnji.

Komaj smo se rešili silnih snežnih zametov in katastrofalnega mraza, že so nastale povodnji. Na jugu naše države so bili silni nalivi in poplave. Na več progah je bil promet prekinjen, ker je voda proge razdrila, tako: Belgrad-Niš, Belgrad-Obrenovac, Niš-Caribrod, Skoplje-Djevdjelija, itd. Vlaki so bili deloma popolnoma ustavljeni, deloma so pa morali potniki prestopati. Vendar je pa po večini promet zopet vpostavljen in vode upadajo.

Izseljeniška kvota za Ameriko zvišana. Ministrstvo za soc. politiko je prejelo od našega poslaništva v Newyorku obvestilo, da se je naša kvota za izseljence v Združene države letos zvišala na 847 oseb.

Tedenske novice.

Na občni zbor JSZ v nedeljo 15. t. m. prispejo tudi delegati »Radniškega strokovnega saveza« iz Zagreba in najbrže tudi zastopniki »Jugoslovanskega strokovnega Saveza« iz Splita. Zastopana bo tudi Delavska zbornica za Slovenijo.

Redni občni zbor Prve delavske hranilnice in posojilnice v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 2. junija 1929 ob pol 10 dopoldne v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze v Delavski zbornici, Miklošičeva cesta 22, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1928. 4. Volitev nadzorstva. 5. Sprememba pravil (§ 26). 7. Slučajnosti. — Ker za 28. april 1929 sklicani občni zbor ni bil sklepčen, bo ta občni zbor sklepčen v smislu pravil ob vsaki udeležbi. — Načelstvo.

Trošarina na žganje znižana. Na seji vlade 15. maja je bilo sklenjeno, da se trošarina na žganje zniža od 18 na 14 dinarjev.

Maribor. Z ozirom na notico v predzadnji številki »Delavske Pravice« zaradi karambola mestnega avtobusa in avtomobila občinskega svetnika ugotavljamo, da isti ni pripadal socialistični skupini, pač pa bivši nemško gospodarski stranki. Ker nočemo delati nikomur krivice, lojalno popravljamo.

V Rimu kaznovani Slovenci. V soboto 11. maja je bilo pred sodiščem za zaščito države v Rimu obsojenih radi slovanske in komunistične propagande 6 Slovencev: Alojzij Hvalič, Avgust Lang in Alojzij Maršič na 30 let ječe, Dušan Kresčak na 27 let in 1 mesec, Viktor Krasna na 5 let in Milan Kresčak na 2 leti in 6 mesecev.

Kaznovan urednik. 15. t. m. se je zagovarjal pred sodiščem odgovorni urednik ljubljanske »Enotnosti«. Tožil ga je državni pravdnik, ker je v omenjenem listu 1. februarja 1929 objavil kritiko političnih razmer v Albaniji, ki je vsebovala tudi žalitev albanskega kralja Ahmeda Zogu. Toženca je branil dr. Lemež, ki je naglašal, da inkriminirana beležka ne vsebuje drugega kot ugotovitev dejanskega stanja v Albaniji. Sodišče je priznalo, da je urednik ravnal v dobri veri, vendar to še ne izključuje njegove odgovornosti in je dobil zato radi žalitve albanskega kralja Ahmeda Zogu dva dni zapora, 100 Din globe in še ostale stroške mora plačati.

Velik Zadrugi kongres. V jeseni se bo vršilo v Ljubljani veliko zborovanje vseh zadrugičnikov v naši državi. Tako je sklenila Glavna zadrugična zveza na predlog min. dr. Korošca. Po dosedanjih prijavah sodeč se pričakuje ogromne udeležbe.

Zakon o lesni industriji. Kralj je podpisal zakon o zemljiških domače lesne industrije. Domača industrija je s

tem zakonom zaščiten proti inozemski konkurenci.

Za delegate naše države na 12. konferenci dela v Zenevi so imenovani od ministrstva za vnanje zadeve in min. za soc. politiko sledeči: Zastopnik vlade in šef delegacije Ilija Šumenković, naš poslanik v Bernu in Dušan Jeremić, načelnik oddelka v min. za soc. pol., kot namestnika in izvedenca pa Milan Glaser, ravnatelj SUZOR-a in ing. Dragotin Domanjko. Za delodajalce: delegat Jurij Čurčin, namestnik dr. Adolf Golja, tajnik Zveze industrijcev v Ljubljani. Za delavce: delegat Bogdan Krekič, namestnik dr. Živko Topalović.

Tarifa za prevoz sladkorja zvišana. Minister za promet dr. Korošec je odredil, da se zviša tarifa za prevoz sladkorja od 10 na 30 para pri kilogramu na vsakih 300 km. S to pravico se bodo povečali dohodki naših železnic od 15 20 milijonov Din letno. Ministrstvo za promet zagovarja ta odlok s tem, da je pri nas prevoz sladkorja najcenejši, tako da se za 10 ton na razdalji 300 km plača pri isti teži in pri isti razdalji 6100 Din, na Madžarskem 4800, v Nemčiji 4200 in v Čehoslovaški 4080 Din. — Nova tarifa bo še kljub povišanju vedno manjša od navedenih. Lastniki tvornic sladkorja nimajo pravice zvišati cene sladkorja, ker so vse tovarne imele preteklo leto ogromne profite. Tako je tudi prav!

Zobne naprave za člane in svojce pri OUZD. Dajanje za člane in svojce je OUZD sedaj uredil sledeče. Urad prispeva za plačanje članom in svojcem:

- po 6 mesečnem članstvu v zadnjem letu 15%,
 - po 12 mesečnem članstvu v zadnjih 2 letih 30%,
 - po 2 letnem članstvu v zadnjih 4 letih 45%,
 - po 3 letnem članstvu v zadnjih 6 letih 60%,
 - po 4 in več letnem članstvu v zadnjih 8 letih 75%.
- Za umetno zobovje prispeva urad članom (svojcem ne) in sicer:
- po 1 letnem članstvu v zadnjih 2 letih 20%,
 - po 2 letnem članstvu v zadnjih 4 letih 40%,
 - po 3 letnem članstvu v zadnjih 6 letih 60%,
 - po 4 letnem članstvu v zadnjih 8 letih 75%.

Ostalo vsoto plačajo člani oziroma svojci sami. Prošnje za zobne naprave, vlozene do 1. maja 1929 se rešujejo po starih predpisih.

Slovenske občine kralju. — Več kot 1000 občin se je z izjavami svojih županov izreklo v obširni spomenici, ki je bila te dni poslana kralju, za obvezen

Jugoslovanska strokovna zveza.**Rudarji**

Trbovlje. Žrtev dela. Jama je zopet zahtevala svojo žrtev. V jašku Saverova se je smrtno ponesrečil rudar, kopač Gnedić Franc iz Kotredeža. Ponesrečenec zapuščila ženo in tri otroke.

Trbovlje. Sestanek članov strokovne skupine rudarjev se bo vršil v torek 28. t. m. ob 4 pop. v tajništvu Loke 253. Ker bomo razpravljali o zelo važnih zadevah, prosimo vse tovariše, da se tega sestanka gotovo udeležijo. — Odbor.

Zasebni nameščenci

Izredni občni zbor. Opozarjamo, da se bo vršil izredni občni zbor skupine 25. maja. Na dnevnem redu je predvsem sprememba pravil. Radi važnosti za članstvo udeležba obvezna. — Zadnji sestanek je prav lepo uspel. K referatu tovariša predsednika se je vnela kratka debata. Naša zadrugična misel napreduje. Udeležba ni odgovarjala zanimivosti in aktualnosti debate. — 2. seja krščanske strokovne internacionale bo 27. maja razpravljala tudi o delovnem času nameščentstva. — Na občni zbor JSZ ima dostop vse članstvo. — Članstvo, ki je zaostalo na članarini, naj poravnava zaostanke in ne dela sitnosti blagajniku z neredom. — V juniju bo izlet skupine. Kam, se razgovorimo 25. maja. — Odbor.

Železničarski vestnik

Naše zahteve upoštevane. Zadeva glede izplačila 20% eksekutivne doklade, 15% starostne doklade in stanarine za uradnike III. kategorije pri izplačilu razlik za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924 je ugodno rešena. Vsem prizadetim bo razlika izplačana približno koncem tega meseca. — Nadalje je odobrena 20%

eksekutivna doklada za vse delavce na sistemiziranih mestih t. j. delavci-premikači, zavirači, kretničarji, kurjači, progovni delavci itd. in sicer z veljavnostjo od 20. februarja 1928 naprej. Računa se ta doklada v iznosu, kakor jo prejema poduradnik II. kategorije, III. skupine, 1. stopnje.

Izpitne takse. Gospod minister za promet je z rešenjem M. S. štev. 8107 z dne 24. aprila 1929 razveljavil odlok generalne direkcije F. O. štev. 11.823 z dne 17. junija 1927, s katerim se je razširil pravilnik finančnega ministrstva D. R. štev. 72.100 z dne 4. junija 1927 o plačevanju izpitnih taks tudi na resor ministrstva za promet.

Delavske plače v tovarni Remec in Co., Duplica pri Domžalah. Običajno se govori, da delavstvo še precej dobro živi. Za to seveda nikdo ne prinese dokazov. Prinašamo primer, iz katerega se vidi, da so delavske plače še daleč pod eksistenčnim minimumom. Številke govore najjasneje. Podatki se nanašajo na mesec april 1928: Zasluzilo je dnevno: 7 delavcev do 8 Din; 5 delavcev od 11.60 do 14 Din; 29 delavcev od 14 do 16.80 Din; 53 delavcev od 16.80—20 Din; 11 delavcev od 20 do 24 Din; 45 delavcev od 24 do 28.80 Din; 43 delavcev od 28.80 do 34 Din; 32 delavcev od 34 do 40 Din; 22 delavcev od 40 do 48 Din; 13 delavcev preko 48 Din. Številke govore, da živi naše delavstvo v revščini. Saj jih relativna večina zasluži največ do 520 Din mesečno. Med tiste, ki imajo višje plače, smo všteli seve tudi vodstveno osebje, ki delavstvo le komandira. Socialna krivica se najjasneje vidi na razliki teh plač.

V vsako hišo „Delavsko Pravico“!

Atom:

Bog in lastnina.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

19. Isto (t. j. zasebno lastnino) je posvetila oblast, ki je dala božje postave, katere najstrožje prepovedujejo celo željo po tuji lastnini: »Ne želi žene svojega bližnjega, ne hiše, ne njive, ne deklet, ne vola, ne osla, ne vsega, kar je njegovo.« (5. Moz. 5, 21.)

Šele v luči Leonove okrožnice spoznamo globoki pomen desete božje zapovedi. Šele tu spoznamo, da običajno vprav tisti, ki najbolj poudarjajo svetost zasebne lastnine, kadar gre za njihov žep, najbolj in največkrat kršijo pravo zasebne lastnine, kadar gre za tujo lastnino. Šele tedaj, če jo primerjamo z božjo, spoznamo vso pomanjkljivost državne zakonodaje.

»Ne želi žene svojega bližnjega« — pravi božja postava, ki prepoveduje celo željo, ne samo krivično prilastitev tuje lastnine. Tuja lastnina je čast in poštenje žene in dekleta, bodoče žene. Tudi ta lastnina je sveta, akoravno ji to svetost odreka današnji svet. Sveta je ta lastnina za moža žene-delavke, ki je pač radi krivičnih družabnih razmer prisiljena udinjati se za delo tujemu gospodarju, ako le-ta njen službeni položaj izrablja in ne zahteva ne samo njeno delo, ampak tudi telo. Vnebovpijoča krivica, če zlorablja odsotnost moža-delavca človek, ki živi od tujega dela, in zapeljuje njegovo ženo. Sveta je ta lastnina za njene starše, ki so se 15 do 20 let trudili, da bi vzgojili poštene otroke. In ves sad dolgoletnega truda jim ugrabi človek brez vesti, ki ukrade poštenje in čast dekletu. Sveta je ta lastnina za deklet, samo, ki izgubi s tem to, kar je deklici najdražje. V nujnem boju za obstanek pride dekletu v pisarno, trgovino, urad. Daje na razpolago svojo

delavsko moč, gospodar pa zahteva od nje tudi telo. Če temu ne ugodi, kmalu najde vzrok, da jo odpusti iz službe in postavi na cesto. Kljub vsej zaščitenosti tuje lastnine je ta lastnina, ki je človeku najbolj lastna, od državne strani povsem nezaščiten.

»Ne želi svojega bližnjega hiše, ne njive, ne deklet, ne vola, ne osla.« Samo po sebi se razume, da tu ne gre za nevarnost, da bi kdo morda odnesel hišo ali njivo itd., tu gre marveč za prilastitev, ki je sicer ne pozna državno pravo, pač pa božje. Radi jasnosti naj navedem zgled. Kapitalist je na posestvo, hišo ali kaj drugega, ki se v najhujšem slučaju recimo lahko proda za najmanj 20.000 Din, posodil proti vknjižbi 10.000 dinarjev, pri čemer se je lastnik zavezal, da bo plačeval 6% letnih obresti, kar pa radi slabih razmer, boleznih itd. ne more izpolniti. Čez eno leto je dolžnik dolžan ne več 10.000 Din, ampak 10.600 Din; kapitalist je namreč na podlagi pogodbe in zakonov kapitalistične države pripisal neplačane obresti h kapitalu, radi česar dolguje dolžnik po prvem letu obresti ne le od kapitala, temveč tudi od neplačanih obresti. To se ponavlja nekaj let in v 12 letih je dolg toliko narasel, da se posestvo na dražbi proda in prvotni lastnik je na cesti. Seveda je popolnoma vseeno, če je posestvo vredno 100.000 Din ali več, vseeno, če je kapitalistu naraslo premoženje radi posojila ali česa drugega.

Lastninsko pravo se krši prav tako z brezobzirno konkurenco, ako kdo na vsak način in brez izbire sredstev skuša uničiti tovariša v trgovini ali obrti radi neomejenega dobičkolovstva. Ljudje obsojajo revnega delavca ali delavko, ki si sposodi par hlebov kruha, pa jih ne more takoj plačati, in tudi državna zakonodaja pozna kazni za tiste, ki, četudi prisiljeni od revščine, kaj ukradejo. Nasprotno pa ljudje tiste, ki so tisoče in tisoče oškodovali za težke milijone, časte in spoštujejo in državni zakoni takim ne morejo blizu. Sodil in obsodil jih bo tisti, ki je rekel:

Ne želi svojega bližnjega hiše, ne njive itd., čeprav jih poveljuje in hvali svet kot take, ki »znajo«.

»Ne želi, kar je njegovo« (t. j. tvojega bližnjega). Njegovo je telo in duša, njegovo to, kar je sad njegovega dela. Njegovo, to je last človekova v najožjem zmislu besede, je telo in pregreši se proti tuji lastnini, kdorkoli ruši zdravje delavca ali delavke, bodisi da prostori delavnice niso higijensko urejeni, bodisi da daje premalo počitka delavskim močem.

Njegovo, to je last človekova v najožjem pomenu besede, je duša in pregreši se proti tuji lastnini, kdorkoli delavcem in delavkam ne da potrebne časa za izvrševanje verskih dolžnosti, za izobrazbo.

Njegovo, to je last človekova, je sad njegovega dela, njegovih duševnih in telesnih sil. Kakor učinki sledijo vzroku, od katerega so povzročeni, tako je pravično, da sad dela spada tistim, ki so delali (17). Pravi papež Leon XIII. Zato krši lastninsko pravo, kdorkoli daje delavcem nižjo plačo, kakor jim gre, ker si s tem prilasti del njegove lastnine. Prav tako krši lastninsko pravo, kdor od svojih delavnih moči zahteva nadure, pa jih ne plača. Tu je vseeno, če je pogodba med delavcem in delodajavcem svobodna, kajti pogodba, ki jo delavec v stiski sklenuje za nižjo plačo, je nasilna in krivična, pa naj si ima še tolik videz svobode. Morda delavec hira in umira ob borni plači, delodajavec se drži pogodbe in se mu potemtakem ne more očitati krivica. Tu ne velja izgovor, da so tržne cene izdelkov prenizke, kajti cene izdelkov se morajo ravnati po plačah, ne pa plače delavcev po cenah. Lastninska pravica je sveta in nepreklicna. Iz povedanega zopet jasno sledi, da moramo zahtevati mi ravno nasprotno od tega, kar hočejo pristaši marksizma: Ne odpravo lastninske pravice, ampak popravilo zakonov in pojmov o lastninski pravici.

verouk v šolah. Občine izjavljajo, da soglašajo z zahtevami katoliških in pravoslavniških škofov.

Mednarodna zveza lesnih delavcev bo imela 23. in 24. maja v Frankfurtu v Nemčiji kongres. Poleg organizacijskih stvari se bo razpravljalo in sklepalo še o mednarodni štrajkovni podpori, o vprašanju dopustov in o plačah in delovnih pogojih lesnega delavstva po kolektivnih pogodbah.

Lepa ustanova. Francoz Ferdinand Buisson, ki je dobil svetovno Noblovo nagrado za mirovno prizadevanje, je zapustil državi 300.000 frankov, da se s tem denarjem napravi ustanova. Iz obresti te ustanove naj se izdajajo šolske knjige, ki bodo že mladini vcepili v srca razpoloženje proti vojni in financirali svetovni mirovni kongresi. Mirosljubni Buisson si je postavil lep spomenik.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: 8 hlapcem, 33 delav. drvarjev, 10 ogljarjem, 10 tesačem-plankačem, 12 rudarjem-kopačem, 1 vrtnarju, 1 cementarju, 2 delav. za opkarno, 8 kamnolomcem, 1 strojniku, 1 kurjaču, 1 stavb. ključavničarju, 2 kleparjem, 3 stroj. ključavničarjem, 1 električarju, 1 kovaškemu pom. delavcu, 10 železostugarjem, 4 pohišt. mižarjem, 3 navadnim mižarjem, 1 kolarju, 1 sodarju, 2 sedlarjem, 2 tkalcema za koce, 1 tapetniku avtomobilov, 10 krojačem za vel. in mal. delo, 5 čevljarjem za splošno delo, 1 samost. peku, 1 peku, 1 slašičarju, 13 zidarjem, 21 tesarjem, 4 soboslikarjem, 1 pleskarju, 6 navad. delavcem za tov. cementa, 11 vajencem; ženskam: 1 tamburariči.

Pri borzi dela v Celju je delo na razpolago: 24 hlapcem, 10 ogljarjem, 10 šumskim delavcem, 13 poljskim delavcem, 6 kamnosekom, 1 tesarju, 50 kamnosekom za granitne kocke v Bosno, 8 ključavničarjem, 2 kovačema, 2 kleparjema, 15 mižarjem, 1 žagarju, 1 lesostugarju, 1 čevljarju, 1 mlinarju, 2 pekoma, 10 tesarjem, 1 strojniku-električarju, 28 delavcem, 1 kočijažu, 19 vajencem. — Ženskam: 60 deklam. in poljskim delavkam, 1 frizerki, 1 perici, 8 natakarcem, 5 sobaricam, 3 hotel kuharicam, 1 prodajalki, 1 delavki za raznašanje kruha, 45 kuharicam, sobaricam in služkinjam, 1 pisar. moči, 2 vajenkama.

Krekova mladina.

Iz centrale. Nekateri podružnice še kljub opominom niso poslale mesečnih statistik. Naj to čimprej store. — Isto velja za članarino. — Podružnice naj nam javijo imena delegatov za občni zbor (z navedbo stanovanja) radi izkaznic za polovično vožnjo. — Pošljite predloge za občni zbor!

Joseph Wittig — prev. M. J. M.:

Otroci z ulice svetega Lavrencija.

Kadar bosonogi otroci prvič priplezajo po stopnicah, prav boječe, vedno se ustavljajo — lahko trepetajo ograja in stopnica, mehko kot dih, komaj toliko močno kot utrip srca, bolj kot udar perotnic, dvigne se peta, opre se podplat, plazijo se prsti od stopnice do stopnice — tedaj bi lahko mislil, da so prišli angeli, plavajoč, drseč. V četrtem nadstropju je vendar tako tiho, da se sliši skozi vrata in zidove. Popoldansko solnce je ležalo pred okni, kot da bi hotelo čuvati, da ne bi noben zvok prišel od zunaj. Vsa soba je bila napolnjena z jasnim, svetlim, mirnim hrepenjem poletnega popoldneva, ki čaka nekega prihoda iz dalje sem, z neba, iz bogve katerih čudežnih kraljestev. Da bi vendar kdo prišel k meni!

Lahno so se plazile in dvigale otroške noge čez deske preddverja vzdolž podstrešnic, do zaves, do mojih duri. Nato je bilo nekaj časa čisto tiho, potem se je pričelo šepetajoče posvetovanje, končno je potrkalo skoraj neslišno na vrata, kakor če se kdo komaj slišno dotakne strune harfe in vendar prične zveneti.

Ostal sem od učenja, šel k vratom in jih odprl. Trije otroci so stali pred njimi, vitka blede deklica, stara kakih štirinajst let, prav nizek dečko in končno še dete, o katerem ni bilo takoj moči reči, ali je bil deček ali deklica. Bila je pa deklica.

Veliko dekletce se je ustrašilo, ko

Ali si zavarovan?

Dasiravno se pri nas v Sloveniji zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode izvaja dokaj strogo in natančno je vedno še dovolj delodajalcev, ki delavce ali sploh ne zavarujejo ali pa jih zavarujejo mnogo kasneje kot so resnično vstopili v delo. In ne mnogokrat so delavci temu krivi sami, ker ne vedo še dovolj ceniti pomena, da so zavarovani, in ne vedo, da tudi zanje ni vseeno, kdaj jih delodajalec prijavi v zavarovanje. Tudi delavstvo le prevečkrat ne pozna dovolj vseh pravic, ki mu po zakonu pripadajo. Zato delodajalec lahko delavca sicer prijavi toda z manjšim zasluzkom kot ga v resnici prejema. Zato je dobro, da ve vsak, ki je podvržen zavarovanju sledeče:

Prijavo v zavarovanje je dolžan izvršiti delodajalec od onega dne dalje, ko je delavec dejansko vstopil v delo. Ako gospodar ne prijavi delavca z dnem, ko je ta dejansko vstopil v delo ali ga pa sploh ne prijavi, ima delavec kljub temu pravico do vseh podpor z dnem, ko je vstopil v delo. To je treba vedeti, ker mnogi ne zahtevajo tega, kar jim gre, ker zvedo šele takrat, ko so potrebni zdravniške pomoči, da niso zavarovani. Delavec ima neprilike le v toliko, ker ne prejme hranarine in drugih pomoči tako dolgo, dokler se ne ugotovi, od kdaj je zaposlen in če je v resnici zavezan zavarovanju. Mnogokrat se ugotovi zavarovalna zavezanost šele takrat, ko mora delavec v bolnico, družina, ki ima ta čas pravico dobivati pol hranarine, pa mora radi tega čakati na izplačilo. Zato je dolžnost vsakega, da se tudi sam briga za to, ali je bil pravočasno prijavljen v zavarovanje.

Važno je tudi to, da se mnogo vrst podpor odmerja po času, kako dolgo je bil posameznik zavarovan (zobne dajatve, podaljšanje bolniških podpor preko 26 tednov, pravica do porodnice itd.).

Ako je bilo zavarovanje v redu izvršeno pri vsakem posameznem delodajalcu ni posebnih težkoč ugotoviti, koliko časa je bil kdo zavarovan v teku zadnjega leta ali tekom zadnjih 2 let.

Razno.

Veliki mednarodni karteli se snujejo eden za drugim. Pred kratkim so se združile največje nemške tovarne (Opel) z drugo največjo ameriško avtomobilsko veletovarno (General Motors). Sedaj se je ustanovil velik mednarodni kartel med nemško, francosko in švicarsko kemično industrijo. Z ustanovitvijo tega kartela je prvikrat tudi kemična industrija zapustila zgolj nacionalno obeležje in se združila na mednarodni podlagi. Kapitalizem ne pozna

Nasprotno pa je naknadno ugotavljanje raznih kratkotrajnih zaposlitev po navadi zelo dolgo, vrhutega pa ostane velikokrat delavec v največji potrebi brez pomoči in podpore, ker ne more več dokazati, da je bil resnično zaposlen daljšo dobo pri raznih podjetjih. Posebno sezonski delavci so nešteto krat na ta način težko oškodovani. V dobo zaposlenosti, oziroma v zavarovanje se šteje ves čas brez ozira, v kateri pokrajini države kdo dela in pa pri katerem okrožnem uradu je zavarovan.

Tudi pravilna prijava zasluzka je važna. Večina dajatev in podpor se odmerja po meznem razredu (hranarina, porodnica, dečja oprema, polhranarina). Mnogi se neupravičeno jeze na okrožni urad, ko prejmejo manjšo hranarino, kot delavec z isto plačo pri drugem podjetju. Mislijo, da je nastala pomota, ker pa nočejo imeti sitnosti in potov, puste velikokrat zadevo v miru. V resnici pa je vsega kriv delodajalec, ki ni prijavil delavca s pravilnim zasluzkom. In je vrhutega še odtegoval delavcu po večjem meznem razredu kot je imel prijavitelj? Ne mnogokrat — posebno v sezonski stavbni industriji — se odteguje popolnoma po predpisih zavarovalni prispevek od delavčeve plače, delavca pa se sploh ne prijavi v zavarovanje!

Zato je naloga posebno krajevnih skupin in obratnih zaupnikov, da spoznava predpise zakona o zavarovanju delavcev, da poznajo pravice in dolžnosti delavca po tem zakonu. Tako bodo branili zavarovanje kot delavsko ustanovo, delavstvu pa bo pač prihranjenih mnogo neprijetnih sitnosti, potov, in večkrat neuspeh, čeprav upravičenih pritožb. Okrožni urad je izdal zadnji čas malo brošuro, ki bo zelo dobro služila v pouk delavstvu, ker poljudno popiše vsa navodila, ki jih mora delavec vedeti, da bo lahko prišel do svojih zakonitih pravic. Skoro vsak jo bo lahko kupil, stane 4 Din. Dobi se pri vseh eks-poziturah in po knjigarnah.

nikakih nacionalnih, verskih ali drugačnih mej več, kapitalizem pozna samo eno: Kako bom pač hitro veliko zaslužil!

Velik štrajk v Indiji. V Bombayu je te dni v támošnjih predilnicah in tkalnicah zopet izbruhnila generalna stavka. Štrajka 120.000 delavcev. Po ulicah je došlo do bojev med demonstranti in policijo. Pravijo, da se je komunistična internacionala vrgla zlasti na Indijo, da tako pripravljajo Angležem, ki so največji nasprotniki sovjetske Rusije, težke ure. Ako jih?

† Dr. Franjo Čibej.

Neusmiljena smrt nam je ugrabila dr. Čibeja v nežni mladeniški dobi. Neusmiljena, pravimo, nasproti nam, ki bi bili dr. Čibeja v predstojećih velikih borbah duha še krvavo rabili — usmiljena in dobra pa kot božja poslanka napram našemu rajnemu prijatelju, ker je bil predober, prečist, prepošten za današnji licemerski in umazani svet.

Dr. Čibej — to je treba poudariti — je bil eden naših prvih križarjev in njegov članek je bil prvi, s katerim se je »Križ na gori« kot glasilo našega katoliškega mladinskega pokreta predstavil svetu. Dr. Čibej je v tem članku, ki je dvignil mnogo prahu v slovenski dolini šentflorjanski, v glavnem poudaril, da vera ni samo stvar razuma, ampak da izvira in živi v celem človeku in da zato tudi zahteva zase celega človeka. To je pa tudi eno glavnih izhodišč krščanskega socializma in krščanskega socialističnega delavskega pokreta, ki poudarja, da je vera stvar življenja, ki se mora udeleževati tudi v naših praktičnih odnosih do bližnjega, do trpečega in zatiranega dela človeštva. Čibej je bil in ostane v zgodovini katoliškega pokreta po vojni eden izmed najbolj odličnih glasnikov naše mlade smeri.

Franjo Čibej pa je bil tudi sijajen človek. Nič ni bilo na njem stremuštva, oportunitizma, kramarskega računarstva in demagoštva v osebne namene. Bil je odkrit ko čist gorski studenec, idealen, nesebičen in predan stvari, in se ni dal slepiti od nobene videže. Z njim si odkrito lahko vse govoril, ne da bi bil kaj izvekal ali te v lasino korist izdal, kakor je to danes lepa navada.

Bojevit naš Franjo res da ni bil, to se pravi, ni bil zaletel in ni maral nikogar, tudi, če je imel prav, žaliti, toda bil je globok in njegove stvarne misli so tembolj delovale same po sebi, po svoji lastni tehtnosti in dalekosežnosti. Socialna vprašanja so ga posebno zanimala in bil je z vso dušo na strani delavstva kakor vsi najboljši in najplemenitejši znanstveniki in umetniki naše dobe. Da je živel le še deset let, bi od njega dobili najboljše znanstvene temelje našemu pokretu, ker je bil najbolj vsestranski med nami.

Zalujemo za rajnim, pa smo nanj tudi ponosni. Njegovo delo bo živelo večno med nami, spomin na njegovo osebnost pa nas bo rod za rodom bodril v borbi za naše ideje!

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

»Jože ima zdaj tako dober tek, da vedno prav vse poje.«

Moji mali gostje so bili otroci nekega Juda, ki se je šel pred kratkim priselil na ulico svetega Lavrencija. Trgovalec je po vaseh okrog Breslave z rezbarijami in skupoval starino in namerala polagoma odpreti kramarijo. Mati otrok je bila že leto dni mrtva, in najstarejša deklica z imenom Rut je morala obema malima bratema nadomestovati mater. Denar, ki ji ga je oče prinašal, seveda pogosto ni zadostoval tako dolgo, dokler je bil oče na potovanjih. Toda oče ji je strogo prepovedal, beračiti pri drugih ljudeh. Zato je bila tako blede in mršava, dočim sta mala brata imela lepa okrogla lica.

V par tednih smo se do dobra sprijaznili. Mogel sem približno natančno določiti dneve, ob katerih je od koga kaj ostalo, ni priznati moram, da sem od dne do dne skoraj hrepenel po obisku.

Nekoč so prišli otroci na dan vmes in že sem hotel dejati: »Toda, deca, danes mi ni nič ostalo,« tedaj je odgrnila Rut predpasnik in držala poln pehar črešenj v rokah.

»Prosim, vzemite črešnje. Oče nam jih je kupil!«

»To je lepo!« sem odvrnil, ko sem zagrabil pehar, »jaz tako rad jem črešnje. Toda vi morate pomagati!«

To vam je bila pojedina! Dosegel sem, da smo si tudi peške pošteno razdelili; vsak otrok je položil vedno po eno jedro na moj kupček, eno pa na svojega; enako sem moral položiti tudi jaz vsako drugo jedro enemu izmed otrok.

To je bil gladek račun in oba mala sta tekmovala v hrustanju črešenj in v štetju jederc. Ljubosumna sta čuvala nad mano, da sem res svoja jedra pravično delil. Prešla sta črešnje že prej, in nenadoma sta nehala in dejala, da pripadajo ostale črešnje meni in Rut. Rut je jedla počasneje in ni štela z nami. Toda zdaj je s tem, zdaj z onim bratcem zamenjala jedro. Naredila si je dva kupčka. Na enega je polagala peške od lastnih črešenj, na drugega od mojih in izmenjane peške. Končno smo obračunali in vse se je natančno ujemalo. Rut je porinila kupčka bratcev in enega od svojih v pehar. Oba ostala kupčka sta pa izginila v njen žep na predpasniku, ko sem se okrenil nekoliko vstran.

Nato so prišle velike počitnice in zamenjal sem srečo četrtega nadstropja za pet tednov s srečo svojih gora! Ko sem se vrnil v Breslavo, sem otroke z Lavrencijeve ulice skoraj pozabil. Toda že drugi dan so prišli spet k meni in pripeljali še tri druge otroke s seboj. Rut je stopila k mojemu pisalniku in mi dejala naglo:

»Oče ima zdaj več denarja in mi dobimo zdaj dovolj jesti. A druga deca so lačni in bi radi kaj jedli. Prosim, ali smemo vedno prihajati z njimi. Mi bi radi samo vedno prihajali z njimi, ker je pri vas tako lepo!«

Tedaj sem zapazil, da bi moral reči nekaj hudega. Zakaj neka sladkost čisto posebne vrste je prišla z otroci v mojo sobo. Zato sem dejal, kar sem že po prvih obiskih vedno nosil na jeziku:

Dr. France Debevec:

Kako se čuvamo jetike?

Z zadnjim člankom smo zaključili poglavje: Kako se čuvamo jetike? Preidem sedaj k poslednji skupini naših razgovorov o tuberkulozi, kako namreč to bolezen zdravimo.

Iz dosedanjih bežnih opisov in slik o jetiki, njenih vrstah in oblikah, o čuvanju pred nje okuženjem itd. se nam z vso nujnostjo vsiljuje vprašanje: Če ta ali oni izmed nas zboli na tej bolezni, kako naj vendar ravna, da ubeži težjemu, usodepolnejšemu razmahu te kužne nadloge.

Zapomnimo si predvsem važni nauk: Ne čakati, da pride do nevarnejše stopnje obolenja, temveč že takoj spočetka, ko sumiš prve glasnike morebitnega skritega obolenja, je najbolje in najuspešnejše, da posežemo vmes. Čim dalje časa čakaš, čim večja, jasnejša postaja bolezen, tem slabše postajajo šanse za okrevanje, tem večje in težje so tudi duševne in — materialne, finančne žrtve za zdravljenje. Nepregledne so vrste onih nesrečnih ljudi, ki so ali iz prvotnosti ali pa iz bojzani pred razgovorom o morebitnem početnem, najbrže še lahkem bolezenskem procesu zakasnili pravi čas ter si nakopali težko breme dolgotrajne bolezni in hiranja.

Zdravljenje tuberkuloze porazdelimo po njihovem načinu takole: 1. klimatsko-dietsko, 2. medikamentozno (= z zdravili in 3. kirurško (= z operacijami).

Kaj razumemo pod klimatsko-dietkim zdravljenjem? Klima znači podnebje. Dieta je vrsta, način prehrane. Torej zdravljenje z ugodnim podnebjem in s primerno prehrano. Kakšno podnebje prija na jetiki obolelemu telesu, zlasti pljučam? Pljuča so organ, ki ne prestando dela in se giblje, zakaj, če bi mi prenehali dihati, bi morali poprej

napisati testament. Oni del telesa, ki je poškodovan ali obolen, naj miruje. V mirnem položaju ima največ pogojev za zbiranje zdravnih snovi, za okrevanje. — Bolna pljuča pa morajo neprestano delati, dihati. Ali ni to škodljivo zanje? Bolje bi seveda bilo, da bi imela popoln mir; ker pa to ni mogoče, jim moramo vsaj preskrbeti čim manj zaposlitve, čim boljši, čim čistejši zrak. To je najlažje mogoče v zdraviliščih za bolne na pljučih. Sanatoriji (zdravilišča) leže v lepih, zračnih, tihih planinskih krajih, kjer ni dima, bencina, prahu, kjer je malo megle, malo vetrov, a zelo mnogo solnca. — Drugi sanatoriji pa leže ob morju. Tam je tudi zrak čist, nasičen z jodom in morsko soljo, tam je tudi mnogo solnca, obenem pa dostikrat preveč vetrov, nemira. — Zato ni vsak slučaj sposoben za zdravljenje na morški obali.

Po svetu.

Spor med Vatikanom in fašisti. V italijanskem »parlamentu« so pretekli dni razpravljali o lateran. pogodbah, paktu, ki je bil sklenjen 12. februarja t. l. med italijansko fašistično vlado in sv. stolico. Pri tej priliki je imel diktator Mussolini govor, v katerem je med drugim naglasil, da si fašistična Italija ne bo dala vzeti pravic, ki so po ideologiji fašizma njene, zlasti pa ne bo prepustila cerkvi vzgoje mladine. Neki poslanec pa je izjavil, da znači lateranska pogodba višek, kar je Italija mogla dati Vatikanu. Papež je nato precej ostro odgovoril Mussoliniju in pribil pravico cerkve do vzgoje človeštva in da mora država to božjo pravico Cerkev spoštovati. V ostalem pa je izjavil, da se z Mussolinijem kot lajikom o teoretičnih vprašanjih ne da razpravljati. — V vrstah fašistov so izzvale Mussolinijeve besede vsestransko odobravanje, osobito pa navedena izjava poslanca. V krogih katoliške akcije in v Vatikanu je nastopilo predvsem radi opazke Musso-

linija, da je katoliška vera šele v Rimu postala katoliška (vesoljna), in da bi, ako bi ostala v Palestini, ostala neznatna verska ločina. Najradikalnejši fašistični listi pišejo o papeževem govoru, da je bil prazen in brezdejen in da sploh ni govoril v svojstvu poglavarja Cerkev. V katoliških krogih so se pojavili glasovi, ki niso prav nič optimistični. — Pogodbe pa bodo vsekakor ratificirane in listine izmenjane koncem tega meseca. Tudi finančna plat se bo takoj uredila, kakor izjavlja Mussolini, in bo Italija izplačala Vatikanu 400 milijonov zlatih lir. — Fašistična ideologija je v svojem jedru nekrščanska, nekatoliška in se zato pravi kristjani z njo ne morejo sprizajziti, pa naj nastopa v tej ali oni obliki. »Volitve« v Italiji pa so bile in Mussolini je »zmagal« na celi črti. Sapienti sat!

V Avstriji se boje fašizma. Vodja levega krila krščansko socialne stranke poslanec Kunschak je imel pred dnevi na Dunaju govor, v katerem je naglasil, da je danes treba nujno sodelovanja med krščanskimi socialisti in soc. demokrati. Treba je postopati enotno v vseh vprašanjih, kjer je le mogoče. Obenem je ostro obsodil sploh vsak poskus, da se uvede diktatura, ker bi to privedlo državo do katastrofe. Pokazal je na možnost intervencije sosednih držav Italije, Češke in Jugoslavije. Ta govor je našel precej odmeva. — Res je, da je tudi v Avstriji fašistična miselnost organizirana v bojni organizaciji »Heimwehr« vedno jačja, saj že silen porast organizacije, ki je bila ustanovljena pred 2 leti, to dokazuje. In ta vojaška nacionalistična organizacija stalno napreduje in vedno bolj prodira zlasti v delavske rajone. Njeni voditelji (bivši oficirji) že kar odkrito govore, da bodo nekoga dne pometli s sedanjim sistemom in upostavili močno roko — diktaturo. Socialni demokrati so spričo takega položaja v težki situaciji. Zaradi svoje abstinencne politike, katero so do danes vodili svoji obljudi, da ne prevzamejo vaje države preje v roke,

dokler ne bodo oni absolutni gospodarji, se boje posledic, ki bi jih imel preokret med volilci — proletariatom. Pa ne bo drugače! Kakor je moral v Nemčiji Müller ugrizniti v kislo jabolko, tako bo moral v Avstriji Renner ali kdo drugi. Tako zahteva interes delovnega ljudstva. In krščansko socialna levica nudi že roko. Zadnja vladna kriza se je rešila že pod temi vidiki. Soc. demokrati pa bodo morali, ako nočejo nositi krivde, da so prav oni sami prepustili državo fašistični (pravilnejše kapitalistični) diktaturi, novo smer še radikalnejše praktično izvajati. —

Berlinski 1. maj oziroma postopanje socialistične nemške vlade proti komunističnim demonstrantom je povzročilo precej ostro kritiko avstrijskih socialistov. Listi naglašajo, da bi se socialistični minister ne smel nikoli tako spozabiti, da bi prepeval javno praznovanje 1. maja. Za to pravico, da se je delavstvo borilo že več kot 40 let in doprineslo tudi žrtve. Morebitni izgredi bi se morali preprečiti kako drugače.

Za kratek čas.

Na naboru: Rekrut: Rad bi bil oproščen vojaške službe. — Zakaj neki? Ali ste edini sin svojih staršev? — Ne, ampak edini mož svoje žene.

Casniško poročilo: Vsled pomanjkanja se je večeraj pisatelj Nemanič obesil. Njegovo zadnje delo je bila znana brošura: »Kako se obogati?«

Prvi uspeh. — »Danes je moja žena prvokrat sama kuhala.«

»In kaj je bilo.«

»Zelodčni krči.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1371.75 Din, za 100 avstrijskih šilingov 797.75 Din, za 1 dolar 56.70 Din, za 100 franc. frankov 221.30 Din, za 100 češkoslov. kron 168.04 Din, za 100 lir 296.75 Din.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Zaupati vam hočem tajnost,« je dejala, »eno izmed svojih najdražjih. Moj stari Mourieux gre brž navzdol. Mnogo mi je pomagal nekoč, da je delil darove, ki jih iz moje roke morda nihče ne bi bil sprejel. Kadar so enega naših delavcev odpustili brez važnega vzroka ali včasih, moj Bog, celo iz razlogov, ki so se zdeli še preveč upravičeni, mu nisem mogla ponuditi podpore, kaj ne? Mourieux mi je služil za posrednika. Bila sem tudi v malem obsegu njegova družabnica pri podporah, ki jih je sam delil, sicer ne odraslim in zdravim delavkam kakor ste vi, marveč mlajšim iz modne stroke, ki še ne zaslužijo ničesar ali ki so bolne, slabotne, brez službe, kaj jaz vem. Danes, ko dajem lahko obilneje in več nego nekoč, pa Mourieux tega več ne zmore. Želela sem si nekoga iz vašega sveta, ki ne bi vzbujal strahu, ki bi se mu reveži zaupali svobodneje nego meni in ki bi mi dejal: Glejte, tam doli je revščina, ki bi ji bilo treba pomoči. Zakaj svet je tako razdeljen, gosposki, da je često treba dovoljenja, ako mu hočete izkazati usmiljenje. Ali mislite, da bi koga dobila?«

Henrietta je iztegnila svojo orokavičeno roko in rekla s svojim jasnim glasom:

»Poskusila bom, gospa.«

»Ne bo vam treba hoditi k meni. Vsaj zahtevati tega nočem od vas, ki imate malo prostega časa. Pišite mi. Obvestite me o revščini, ki boste nanjo naleteli. Opozorite me na majhno ali veliko revščino, morda tudi na ustanove, ki bi jih kazalo po vašem mnenju osnovati. Čuvala bom vaše tajnosti in vi boste storili isto zame, kolikor boste mogli.«

Tako je Henrietta dobila zaupanje, da si je drznila spregovoriti o Mariji. Posvetovali sta se. Gospa Lemariéjeva je končno dejala:

»Kupite ji majhno opravo in pustite ji, naj verjame, da ste ji plačali vi. Sicer bi jo prodala.«

Celo potem, ko sta se porazgovorili o Mariji, se Henrietta ni takoj poslovila. Ostala je. Zadrževal jo je preugoden občutek. Sladko ji je bilo, ko je gledala staro gospo in jo poslušala. Iz potez stare žene je brala besede, kakršne povsod srečujejo otroci in mlade, ljubljene žene: »Ne hodite šel! Odsev srečnega življenja v potemnelih zrealih...«

Gospa Lemariéjeva je razmišljala istočasno: »Kako me je brž razumela!« In ne da bi se zavedala, je iz skrivnostne sile, ki obdaja naša dejanja, z velikimi svojimi nasveti ponudila Henrietti plačilo, ki ga je najmanj pričakovala in je tudi najbolj neznano, — blagoslov revežev. Izročila ji je skrb za razdeljevanje miloščine rokam, ki bodo plačnice bolj kot vsake druge.

XVI.

Ali je bilo to novo življenje, ki se je odpiralo? Nihče ne more določiti deleža, ki ga ima daljna preteklost pri tem, kar imenujemo novo. A oba sledeča meseca sta bila med najslajšimi, ki jih je bila Henrietta dotlej preživela.

Obzirno je uporabljala sredstva, ki jih je imela na razpolago. Težko je prosila celo za to, da je drugim dajala. Njeno dobro srce pa je zopet dobilo pogona. Ni ga čuvstva, ki bi to bolj prevzelo življenje, nad usmiljenost, če jo lahko sprostiš in lahko porečeš: »Potrebuješ? Vzemij!«

Henrietta je zvečer po večerji (ti poletni večeri, ki se prelivajo v svetle noči!) odslej raje šla po klancu Ermitage v dolino. V neverjetno stlačeni delavskih okrajih, kjer se je en del tiščal pod novo ulico in so se drugi dvigali nad njo ter kazali kamenje podzidkov in stopnice z ograjami, je srečavala gruče ljudi, ki so srkali zrak, množico, ki živi v slabem zraku podnevi v delavnicah in ponoči v prenapoljenih sobah in ki bedi zunaj, dokler megla ne ovlaži robov avb ali koncev brkov. Vpraševala je: »Kako je z deco?« ali —: »Se je delo v Moulinovi tovarni zopet pričelo? Ste še vedno brezposelni?« ali pa: »Ali je vaša sestra že legla, Vivienka? Ali je deček? Ali je deklica?« Prava njena miloščina je bila že v njeni pravi mladostnosti in v njeni dobrotljivi prijaznosti. Gledali so jo brez nezaupanja, ker je bila iz ljud-

stva in iz okraja doma. Gledali so jo z veseljem, ker je znala govoriti, se nasmehiti in se oblačiti kakor dama. Vsakdo je bil odkrit do nje. Klicali so jo: »Gospodična Henrietta.« Pozabljali so njen priimek, da so si ohranjali v spominu samo njeno krstno ime, kar je znak prijateljstva. Skoraj povsod je z mirno grozo dekleta, ki vse pozna, prodirala v brezdna blodnje in bede. Jeza, domači prepiri, tekmovalja, zakonolomstvo, nehvaležnost otrok, ki ne marajo pomagati staršem, sovražnost do bogatašev in strašno zavidanje bogastva, zamera, ki so ostale od očeta na sina, tudi obup spričo predolge in pretrde borbe za kruh, duše, ki klonejo in telesa, ki padajo, — videla je vse. Vesoljna bol jo je presunjala.

Gledala je svet v njegovi podobi trpljenja. V zdravilo mu je mogla prinesiti samo eno: iztegnjene svoje roke in besede, ki jih je znala še slabo povedati: »Upajte, pozabljajte, dobri si boste, jutri bo bolje: jaz trpim z vami...« In vendar so se lajšale s tako malenkostnim darom — čudila se je — neizmerne boli in ustavljal se so solze in razlival se je pokoj v srca. Ko so duše poslušale njene besede, so razmišljale: »Ali se zares da upati,« In že ta preprosti dvom jih je dvigal. Henrietta se je včasih zdela, da deske podaja ljudem, ki se potapljajo. Vračala se je domov v takih večerih, ko je bila noč že padla, in srce ji je bilo tako lahko, da si je govorila: »Mlajša postajam, ka-li? Kar zapela bi!« Stric se je kregal: »Zdaj je ura za spanje. Če te ne bi poznal, bi menil, da ti ljubezen po glavi hodi.« Henrietta, ga je mirila, ni pa se branila.

Ob nedeljah se je izprehajala včasih s stricem, včasih z Marijo. Ob uri pa, ko zahaja solnce in so sence enake višini zidov, ni pozabila nikdar prekoračiti avenije Ste-Anne, ki vodi vrhu griča okrog cerkve. Srečavala je tukaj pred nizkimi hišami ali pod skoraj golim drevjem, ki raste po pečinih, do malega vse svoje prijatelje iz okraja, ki so hodili na vrh griča kakor jate mladih jerebic v prah. Otroci so se igrali v gručah. Matere so se razgovarjale v prav majhnih skupinah, ki so bile vsaka zase in vsaka v svoji senci. Prah, ki se je dvigal, je bil griču v pokrivalo in vrtinčil se je v oblak v vetru od Loire.